

Gymnázium Dr. J. Pekaře Mladá Boleslav

Zeměpis II. ročník

ZLÍNSKÝ KRAJ

referát

Jméno a příjmení: Corina
MARČEKOVÁ
Adéla ŠTĚPKOVÁ

Třída: 6. O
Datum: 9.1.2017

1. Základní informace

a) Poloha

Zlínský kraj se nachází v jihovýchodní části České republiky. Jako jediný ze všech krajů spadá celým územím na Moravu. Sousedí na severu s Moravskoslezským krajem, na severozápadě s Olomouckým krajem a na jihozápadě s Jihomoravským krajem. Na východě ho ohraničuje hranice se Slovenskem, kde sousedí na severovýchodě s Žilinským krajem a na jihovýchodě s Trenčinským krajem. Svou rozlohou zaujímá území 3963 km² (5% rozlohy ČR), čímž se řadí na 11. místo v ČR.

b) Administrativní členění

Zlínský kraj se dělí na čtyři okresy (Zlín, Uherské Hradiště, Kroměříž a Vsetín). Významnými městy jsou například Zlín (hlavní město kraje), Kroměříž, Vsetín, Valašské Meziříčí, Uherské Hradiště, Otrokovice, Rožnov pod Radhoštěm, Uherský Brod, Holešov a Bystřice pod Hostýnem. V kraji se nachází 307 obcí, z toho 30 má statut města. V současné době je jeho hejtmánem Jiří Čunek (KDU-ČSL).

Obrázek 1 - Administrativní členění kraje

c) Znak kraje

První pole se zemským znakem odkazuje na příslušnost Zlínska k Moravě. Druhé pole pak připomíná, že na území kraje leželo jádro Velkomoravské říše spjaté s působením věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje. Třetí pole poukazuje na přírodní a kulturní rozmanitost oblasti, neboť kraj slučuje díl hornatého Valašska, část úrodné Hané i vinorodý region Slovácka. Hvězda v posledním poli byla převzata ze znaku města Zlína.

Obrázek 2 - Znak Zlínského kraje

2. Přírodní podmínky

a) Povrch

Povrch Zlínského kraje je spíše kopcovitý, pouze jeho malou část tvoří nížiny. Severní hranici kraje tvoří hřeben Moravskoslezských Beskyd. Zde se nacházejí nejvyšší vrcholy kraje, jako je velmi známá hora Radhošť (1129 m. n. m.), nebo nejvyšší bod Zlínského kraje, Čertův Mlýn (1205 m. n. m.). Přes téměř celou

Obrázek 3 - Mapa kraje

severní část kraje se rozprostírá Hostýnsko-Vsetínská hornatina, která už ale dosahuje výšek maximálně k 900 m. n. m., jejím nejvyšším vrcholem je Kelčský Javorník (865 m. n. m.). Severní část hranice se Slovenskem tvoří hřeben Javorníků, který však větší částí leží na území Slovenska, s nejvyšším vrcholem Velkým Javorníkem (1071 m. n. m.). Javorníky postupně přecházejí v Bílé Karpaty s nejvyšší horou Velká Javořina (970 m. n. m.), které tvoří jižní část

Obrázek 4 - Hora Radhošť

hranice se Slovenskem. Všechna tato pohoří se dají zahrnout do oblasti Západních Karpat. V jihozápadní části kraje se nachází nízké pohoříčko Chřiby, kde je nejvyšší vrchol Brdo (587 m. n. m.).

Chřiby odděluje od Hostýnsko-Vsetínské hornatiny nížina Hornomoravského úvalu (Hané) a od Bílých Karpat Dolnomoravský úval (Slovácko).

b) Vodstvo

Oba úvaly tvoří řeka Morava, která protéká západní částí kraje od severu k jihu a odvodňuje většinu území kraje spolu se svými přítoky Bečvou, Olšavou, Dřevnicí, Rusavou a dalšími. Bečva vzniká soutokem Rožnovské a Vsetínské Bečvy a poté opouští Zlínský kraj, aby se vlila do řeky Moravy.

Obrázek 5 - Baťův kanál

Odvádí vodu z celé severní části kraje. Dalšími významnějšími toky jsou Vlára a Senice.

Významným vodním dílem Zlínského kraje je Baťův kanál, který nechal na řece Moravě mezi městy Otrokovice a Uherský Ostroh vybudovat ve 30. letech minulého století Tomáš Baťa. Do 60. let 20. stol. sloužil kanál k přepravě a k zavlažování okolí, dnes se využívá převážně k rekreaci.

c) Ochrana přírody

Ochrana přírody je ve Zlínském kraji velmi rozvinutá. Chráněná území zabírají téměř 30% rozlohy kraje. Najdeme zde dvě Chráněné krajinné oblasti – Beskydy a Bílé Karpaty. CHKO Bílé Karpaty je území s nejvyšší pestrostí a početností zastoupení orchidejí ve

Obrázek 6 - CHKO Bílé Karpaty

střední Evropě, tudíž je v roce 1996 UNESCO zařadilo na seznam biosférických rezervací. Dále se zde nachází 44 přírodních rezervací a 126 přírodních památek.

3. Obyvatelstvo

a) Základní informace

Zlínský kraj má 584 676 obyvatel (2015), což je 5,5% celkového počtu obyvatel České republiky. Hustotou zalidnění 149 obyvatel/km² významně převyšuje republikový průměr (133 obyvatel/km²). Ve Zlínském kraji můžeme pozorovat vysokou suburbanizaci. V kraji je totiž celkem 307 obcí, z toho však pouze 30 měst. Přesto zde můžeme nalézt několik aglomerací. Mezi nejvýznamnější patří aglomerace Zlín-Otrokovice-Napajedla, v níž je koncentrováno přes 100 tisíc obyvatel, dále aglomerace Uherské Hradiště-Kunovice-Staré Město s téměř 40 tisíci obyvateli a konečně města Kroměříž, Vsetín a Valašské Meziříčí, z nichž každé má 25–30 tisíc obyvatel. Zajímavé je, že v kraji se nenachází žádné město s více než 100 000 obyvateli. Vývoj věkového složení obyvatel je charakterizován zvyšujícím se podílem obyvatel v poproduktivním věku, přesto je věková struktura z ekonomického hlediska stále příznivá. Nezaměstnanost je zde 5,98% (2015). Ve Zlínském kraji působí 2 vysoké školy. Je to Univerzita Tomáše Bati v krajském městě, která má veřejnoprávní statut a uděluje bakalářský a magisterský stupeň vzdělání na 3 fakultách. Druhou je soukromá vysoká škola Evropský polytechnický institut v Kunovicích.

Tabulka 1 - Největší města kraje podle počtu obyvatel

Zlín	75 469 obyvatel
Kroměříž	29 191 obyvatel
Vsetín	27 296 obyvatel
Valašské Meziříčí	27 071 obyvatel
Uherské Hradiště	25 393 obyvatel

b) Etnografické oblasti

Valašsko

Valašsko je území v hornaté severní části Zlínského kraje. Jeho název i neobvyklá kultura pochází od národa Valachů, který se v tehdy příliš neobydlené oblasti usadil během tzv. valašské kolonizace ve 14. – 17. stol. Tento národ sem přišel nejspíše z Rumunska nebo jeho okolí přes karpatský

Obrázek 7 - Typická valašská krajina

oblouk. Důvod jejich migrace není příliš objasněný. S sebou si Valaši přinesli horský způsob pastevectví, typickou roubenou architekturu nebo nějaké výrazy – např. bača, bryndza a geleta. Tradiční je zde páleníctví (slivovice), plátenictví a vyšíváčství. Typická jsou zde i jídla – kulaté koláče „frgály“ a také bryndzové halušky.

Slovácko

Slovácko je oblast na jihovýchodě Moravy, do Zlínského kraje zasahuje pouze jeho část. Pro Slovácko jsou typické jeho zvyky a tradice a také lidová architektura. Originální jsou i hudební projevy – cimbálovky a dechovky a také množství lidových

Obrázek 8 - Vinice typická pro Slovácko

písni. Původní dialekt, který byl ovlivněn slovenštinou, dnes už začíná mizet a dochází k míchání s ostatními moravskými a českými dialekty. Slovácko se tradičně dělí na Horňácko (horská oblast moravských Kopanic v okolí Starého Hrozenkova), luhačovské Zálesí (tvoří přechod mezi Slováckem a Valašskem) a Dolňácko (nížinatá oblast v Pomoraví).

Haná

Region Haná se rozkládá na střední Moravě, v nížině Hornomoravského úvalu. Celá oblast je velmi rovinatá a úrodná, takže je velice příznivá pro rozvoj zemědělství. Je zde typické nářečí, které dnes obsahuje celou střední Moravu, protože v minulosti docházelo k velké expanzi hanácké kultury. Dalším symbolem jsou honosné, velmi zdobené kroje. Název území pochází od říčky Hané, která protéká jeho jižní částí.

Obrázek 9 - Hanácký kroj

4. Hospodářství

Zlínský kraj patří ekonomicky spíše mezi zaostalejší kraje, i přes to, že mezi první a druhou světovou válkou zde byl díky podnikateli Tomáši Baťovi průmysl značně rozvinutý.

a) Zemědělství

Zemědělství ve Zlínském kraji nepředstavuje hlavní složku hospodářství a jeho podíl na tvorbě HDP neustále klesá. Rostlinná výroba je situována spíše v nížinách Hornomoravského a Dolnomoravského úvalu. Větší část kraje je však hornatá s nepříliš kvalitní půdou a velkým zalesněním, takže v těchto částech se provozuje spíše pastevectví. Pěstují se zde hlavně obiloviny, řepka olejka, brambory, kukuřice, cukrová řepa atd. V jižních oblastech na Slovácku je rozšířená vinná réva. Lesy mají ve Zlínském kraji v porovnání k ČR nadprůměrný podíl na rozloze, což je dáno především hornatým terénem.

b) Těžba

Těžba není ve Zlínském kraji příliš rozvinutá. Ve větším množství se zde nacházejí především stavební materiály a kámen. Celorepublikový význam mají ložiska štěrkopísků, dalšími surovinami jsou také stavební kámen, vápenec, cihlářská hlína a v menším množství také ropa a zemní plyn. Další kategorií je těžba dřeva.

c) Průmysl

Sekundární sektor je nejrozvinutější částí hospodářství ve Zlínském kraji a má (k roku 2014) v porovnání k ČR v kraji velký podíl na tvorbě HDP.

Obrázek 10 - Loga některých firem

V ČR je to 38%, ve Zlínském kraji je to 48,4%. To je způsobeno mimo jiné i tradicí – v období mezi válkami zde Tomáš Baťa rozvinul průmysl v mnoha odvětvích, například obuvnictví nebo gumárenství.

Nejrozvinutější odvětví zpracovatelského průmyslu jsou:

- Gumárenství – např. BARUM CONTINENTAL Otrokovice, FATRA Napajedla
- Strojírenský – např. AIRCRAFT INDUSTRIES, a.s. Kunovice, ČESKÁ ZBROJOVKA Uherský Brod, ZBROJOVKA Vsetín, TOS Hulín
- Potravinářský – např. HAMÉ Babice, JELÍNEK Vizovice, LINEA Nivnice, OTMA Uherské Hradiště
- Dřevozpracovatelský – např. TON Bystřice pod Hostýnem, KORYNA Koryčany
- Textilní a obuvnický – např. NOVESTA Zlín, BAŤA – dnes již ne, LOANA Rožnov pod Radhoštěm

d) Služby

Služby mají (pro vyspělé země celkem neobvykle – většinou terciérní sektor převládá) téměř stejně velký podíl na tvorbě HDP v kraji jako průmysl. Nejvíce se zde objevují podniky v oboru maloobchodu a velkoobchodu, také však pohostinství a stravování.

5. Doprava

Díky kopcovitému charakteru kraje má dopravní síť nižší hustotu. Na území Zlínského kraje se nacházejí dálnice D1 a silnice I., II. a III. třídy. V kraji se nachází 2 civilní letiště, a to v Kunovicích a Otrokovcích. Železniční síť je zde také rozvinutá. Mezi hlavní tratě patří trať číslo 330 Přerov-Břeclav a trať

Obrázek 11 - Mapa silnic a dálnic v kraji

číslo 280 Hranice na Moravě-Střelná. Vodí dopravní cesta, však zde není žádná. Krajem vede pouze Baťův kanál, ale ten je využíván k rekreačním účelům.

Tabulka 2 - Množství dopravních komunikací v jednotlivých okresech

Okres	I. třídy [km]	II. třídy [km]	III. třídy [km]	Celkem [km]
Kroměříž	60,557	170,669	331,209	562,435
Uherské Hradiště	125,737	122,924	279,866	528,527
Vsetín	118,150	83,726	303,993	505,869
Zlín	88,644	134,895	334,758	558,297
Kraj celkem	393,088	512,214	1 249,826	2 154,778

6. Historie

Území východní Moravy bylo v raném středověku centrem Velké Moravy – prvního státního celku na území Česka. O tom svědčí například pozůstatky kostela založeného misionáři ve 30. – 40. letech 9. stol. Velkomoravská hradiště se nacházela především v údolí řeky Moravy.

Po zániku Velké Moravy bylo území Zlínského kraje spíše na okraji českého území, občas jako sporné území s Uhrami.

V letech 1949 – 1969 dnešní území Zlínského kraje spadalo pod kraj Gottwaldovský. Potom byl tento kraj rozdělen mezi kraje Jihomoravský a Severomoravský. Zlínský kraj v dnešní podobě vznikl až 1. 1. 2000, kdy byl ustanoven na základě čtyř okresů – Vsetín, Kroměříž, Uherské Hradiště a Zlín.

7. Významná města

a) Zlín

Zlín je centrem Zlínského kraje. Žije v něm 75 171 (2016) obyvatel, tento počet se však díky suburbanizaci neustále snižuje. Město zabírá 102,83 km². První zmínka o něm pochází z roku 1322, kdy jej od Elišky Rejčky dostal darem brněnský klášter. V roce 1397 získalo toto město mnoho práv, mimo jiné také právo hrdelní a tržní. Nejvíce ho však proslavil podnikatel Tomáš Baťa, který se zde 3. dubna 1876 narodil. Značně pomohl městu, když zde založil firmu, která se věnovala obuvnickému průmyslu. Proslavil se mimo kvalitních bot i cihlovými domky, které stavěl poblíž továren pro své zaměstnance. Symbolem města se stal také mrakodrap vysoký 77,5 metrů, který byl původně sídlem ředitelství firmy. Dnes v něm můžeme nalézt muzeum bot, které se pyšní mnoha speciálními exponáty, například pravými indiánskými mokasíny. Mezi lety 1949 a 1990 se jméno město změnilo na Gottwaldov. Současným primátorem města je Miroslav Adámek.

Ve Zlíně se také nachází překrásná zoo, kterou ročně navštíví více než 600 000 návštěvníků. Tato zoo je z 15 českých zoologických zahrad druhá nejnavštěvovanější. Rekordem bylo zatím 668 303 osob, a to v roce 2016. Zlínská zoo byla otevřena roku 1948 a od té doby ji navštívilo celkem 17 086 234 návštěvníků (k 31. 12. 2015). Celková rozloha zoo je 52 ha, na kterých žije 1261 jedinců z celkem 213 druhů.

Obrázek 12 - Zlínský mrakodrap

Zlín je po kulturní stránce velmi bohatý, můžeme v něm najít například Městské divadlo, Krajská galerie výtvarného umění nebo hrad Malenovice. Také se zde již od roku 1961 každoročně koná Film Festival Zlín. Jeho návštěvnost přesahuje 100 000 lidí a je podporován několika organizacemi, mezi které patří také Evropská unie.

b) Kroměříž

Kroměříž je pohádkové město, kterému se díky jeho obrovskému kulturnímu významu často přezdívá také Hanácké Athény. Je druhým největším městem ve Zlínském kraji, co se obyvatel týče. Žije zde 29 066 (2016) obyvatel. Jeho katastrální výměra je 50,97 km². V roce 1997 byla Kroměříž prohlášena za nejkrásnější historické město České Republiky. O rok později byla zdejší Květná a Podzámecká zahrada spolu s Arcibiskupským zámkem zapsána na listinu

Obrázek 13 - Květná zahrada

světového kulturního dědictví UNESCO. Již tradičně se zde pořádá mezinárodní festival duchovní hudby FOREST a mezinárodní festival vojenských dechových hudeb. V roce 1951 zde byl také založen Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, který zkoumá a šlechtí obilniny. Současným starostou města je Jaroslav Němec.

c) Uherské Hradiště

Uherské Hradiště je okresní město okresu Uherské Hradiště. Žije v něm 25 254 (2016) obyvatel. Toto město tvoří společně se Starým Městem a Kunovicemi městskou aglomeraci s celkem 38 tisíci obyvatel. Jeho katastrální výměra je 21,26 km². Jeho historické jádro bylo prohlášeno městskou památkovou zónou. Nachází se zde také Uherskohradištské gymnázium,

kteřé bylo založeno roku 1884 a je považováno za nejstarší českou střední školu v regionu. Současným starostou města je Stanislav Blaha.

d) Vsetín

Vsetín je okresní město v Zlínském kraji, které se nachází v oblasti Valašska. Žije zde 26 394 (2016) obyvatel a je velké 57,61 km².

První písemné zmínky o městě pochází z let 1297 až 1308. Najdeme zde mnoho kulturních památek, například Římsko-katolický kostel Nanebevzetí P. Marie, Obnovený pomník prezidenta Masaryka a Barokní kamenná socha Neposkvrněného početí P. Marie na Horním náměstí. Současným starostou je Jiří Čunek.

Obrázek 14 - Historické centrum Uherského Hradiště

8. Turisticky zajímavá místa

a) Hrady a zámky

- Středověký hrad Buchlov
- Barokní zámek Buchlovice
- Renesanční zámek v Chropyni, dnes uvnitř s muzeem o Hanácku
- Romantický zámek Lešná, také s muzeem, parkem a zoologickou zahradou
- Arcibiskupský zámek v Kroměříži s Podzámeckou a Květnou zahradou, zapsáno na seznam UNESCO
- Zřícenina středověkého gotického hradu Lukov

b) Příroda a turistika

- Beskydy a Javorníky, hora Radhošť s poutní kaplí sv. Cyrila a Metoděje
- CHKO Bílé Karpaty s množstvím specifické flóry
- Chřiby s klidnou zalesněnou přírodou
- Hostýnské vrchy s poutním místem Svatým Hostýnem

c) Sporty

- Baťův kanál, 80 km dlouhá cyklostezka na jeho březích
- Trasy pro běžkové lyžování ve Chřibech a v Bílých Karpatech
- Skiareály Kyčerka, Kohútka, Pustevny, Soláň a další

d) Jiné

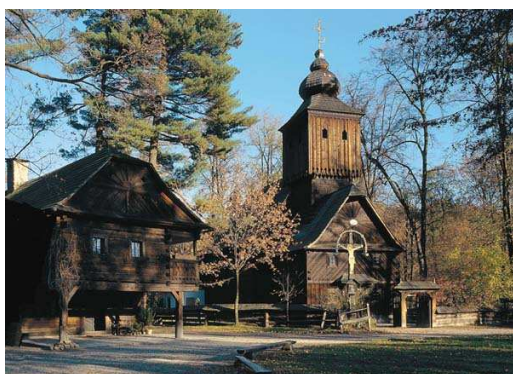
- Skanzen a Valašské muzeum v Rožnově pod Radhoštěm
- Poutní místo Velehrad
- Lázně Luhačovice se secesní architekturou
- Funkcionalistická architektura ve Zlíně
- Archeoskanzen Modrá s tematikou Velké Moravy
- Zoologická zahrada Zlín-Lešná

Obrázek 18 - Hrad Buchlov

Obrázek 17 - Poutní místo Velehrad

Obrázek 15 - Rožnovský skanzen

Obrázek 16 - Lázně Luhačovice

9. Použité zdroje

1. Oficiální stránky Zlínského kraje. [Online] [Citace: 7.1.2017] <https://www.kr-zlinsky.cz/o-kraji-cl-17.html>.
2. Český statistický úřad. [Online] [Citace: 7.1.2017] <https://www.czso.cz/csu/xz/kraj>.
3. Wikipedie: Zlínský kraj. [Online] [Citace: 7.1.2017] https://cs.wikipedia.org/wiki/Zl%C3%ADnsk%C3%BD_kraj.
4. Mapy.cz – Zlínský kraj. [Online] [Citace: 7.1.2017] <https://mapy.cz/zemepisna?x=17.5276438&y=49.1239458&z=11&source=regi&id=9&q=kraj%20Zl%C3%ADnsk%C3%BD>.
5. Oficiální stránky Východní Moravy. [Online] [Citace: 9.1.2017] <http://www.vychodni-morava.cz/>.
6. Wikipedie: Vsetín. [Online] [Citace: 9.1.2017] <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vset%C3%ADn>.
7. Zlínský kraj – Život v kraji [Online] [Citace: 9.1.2017] <http://l.facebook.com/l.php?u=http%3A%2F%2Fkrajzlinsky.webnode.cz%2Fzivot-v-kraji%2F&h=ZAQHV3l-s>.
8. Česká republika – e-stránky. [Online] [Citace: 8.1.2017] <http://www.ceskairepublika.estranky.cz/clanky/zlinsky-kraj.html>.
9. Regiony české republiky. [Online] [Citace: 9.1.2017] <http://regiony.lusa.cz/zlinsky-kraj/mesta/>.
10. Zoo Zlín. [Online] [Citace: 9.1.2017] <http://www.zoozlin.eu/o-zoo/>.
11. Idnes: Lyžařské areály ve Zlínském kraji. [Online] [Citace: 9.1.2017] http://zlin.idnes.cz/prehled-lyzarskych-arealu-ve-zlinskem-kraji-2013-2014-f7p-/zlin-zpravy.aspx?c=A131214_005055_zlin-zpravy_ras.
12. Wikipedie: Valašsko. [Online] [Citace: 9.1.2017] <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vala%C5%A1sko>.
13. Wikipedie: Slovácko. [Online] [Citace: 9.1.2017] <https://cs.wikipedia.org/wiki/Slov%C3%A1cko>.
14. Wikipedie: Haná. [Online] [Citace: 9.1.2017] <https://cs.wikipedia.org/wiki/Han%C3%A1>.

Seznam obrázků:

Obrázek 1 - Administrativní členění kraje	II
Obrázek 2 - Znak Zlínského kraje.....	II
Obrázek 3 - Mapa kraje.....	III

Obrázek 4 - Hora Radhošť	III
Obrázek 5 - Baťův kanál	III
Obrázek 7 - Typická valašská krajina	V
Obrázek 8 - Vinice typická pro Slovácko	V
Obrázek 9 - Hanácký kroj	VI
Obrázek 10 - Loga některých firem	VI
Obrázek 12 - Zlínský mrakodrap	IX
Obrázek 13 - Květná zahrada	IX
Obrázek 14 - Historické centrum Uherského Hradiště	X
Obrázek 15 - Rožnovský skanzen	XI
Obrázek 16 - Lázně Luhačovice	XI
Obrázek 17 - Poutní místo Velehrad	XI
Obrázek 18 - Hrad Buchlov	XI